

ילדיה עזבו מיד את המושבה, ובעקבותיהם משפחות נוספות. יחד עם זאת היו תושבים במטולה שנשארו במושבה עד הרגע האחרון.

לחצות את החולה

בשלוש הנקודות העבריות שנותרו באזור היה מספר אנשים מועט ביותר. היו קריאות לעזרה לוועד ההגנה, למפלגות הפועלים, ואז התארגנו בישוב בארץ קבוצות לעליה לגליל. היתה נהירה של מצטרפים למגינים ובמקביל תנועה של עוזבים. תנועה בלתי פוסקת, אמנם במיספרים קטנים. אנשים ישבו במקום שבוע, ישבו שבועיים, ישבו יומיים וחמישה ימים, לא היה מי שיגיד לאותו בחור שהחליט לחזור: "אתה נשאר במקום".

משפחות שעזבו את מטולה עברו בדרך כלל בכיוון צפון לצידון ומשם דרומה לארץ. בדרך הישרה, הקצרה, דרומה היתה נקודת גבול בבואזיה בחורשת אלונים קטנה 7 ק"מ דרומית לתל-חי (החורשה קיימת עד היום). אותה חורשה שהבדואים החזיקו בה עצי הסקה וסיפרתי עליה בפרק קודם.

שומרי הגבול היו "שוטרים מיוחדים", רובם אנשי "השומר" לשעבר. היו רוכבים אנה ואנה חבושים כובעים אוסטרליים עם רובים אנגליים ועל השרוול האותיות S.P. "ספיישל פוליס". תפקידם היה לשמור על הסדר בצד הבריטי של הגבול. ואכן, משם ודרומה לא פעלו הבדואים של החולה כלל. חבורות הבדואים היו מסתובבות מעבר לאותה נקודה, באיזור הצרפתי. העוברים בדרך היו צפויים לפגישה איתם בכל עת.

למעשה היה הסכם ידידות עם קאמל איש חלסה, שייח הבדואים - יג'אל "השומר" הוא שערך את ההסכם - אבל קאמל כנראה לא תמיד יכול היה לשלוט על אנשיו ומעשי השוד והביזה היו מעשים שבכל יום. על השלטון הצרפתי אי אפשר היה לסמוך.

אחי עמנואל הצטרף באותם הימים לקבוצה גדולה שהלכה ממטולה לאילת השחר.¹⁰

היה חורף, קור וגשם. במרחק לא רב דרומה מחלסה, הותקפו ההולכים על ידי בדואים שודדים, כנראה מאנשי חלסה. בקבוצה היה גם ד"ר סטרנין - הרופא של מטולה והסביבה - שהיה בדרכו לעזוב את האיזור. הוא ניסה לשכנע את השודדים שהוא רופא, שיתיחסו אליו בכבוד. איני יודע באיזו שפה דיבר אליהם, ודאי לא הבינו אותו. על כל פנים הפשיטו אותו מכל בגדיו¹¹ יחד עם